

# STAATKUNDIG GEREFORMEERD

## HET GEBRUIK VAN RADIO En TELEVISIE...

---

Wij leven thans in een hoogst aangrijpend tijdperk in de geschiedenis van ons Nederlandse volk. De tijd van de grote kanteling der geestesstromingen. De tijd waarin "het christendom" (ik formuleer en bedoel het nu zo algemeen mogelijk) teruggedrongen wordt naar een minderheidspositie, na meer dan duizend jaar het Nederlandse openbare leven te hebben bepaald. Het nieuwe na-christelijke heidendom vestigt zich in de sleutelposities en heeft een proces op gang gebracht, dat vergelijkbaar is met de kerstening van Nederland in de vroege Middeleeuwen, maar nu in omgekeerde zin. Het schrappen van de bede uit de troonrede in 1973 betekende de afsluiting van een tijdperk. De plannen voor een zo genaamde "antidiscriminatiewet" (beter genaamd een anti-christendom wet) met de daarin vervatte dwang laten zien, hoever het denken inmiddels al is gevorderd.

### Vernislaag

Hoe kon het toch zo snel komen? Men vergisse zich niet. De "christelijke beschaving" was al lang verworden tot een vernislaag met eronder niet anders meer dan verrot hout. Iemand gebruikte eens het beeld van een kameel in de woestijn, die geen water meer krijgt. Zo'n dier kan nog dagenlang doorlopen, levend op de watervoorraden in zijn bulten. Als zo'n kameel heeft ons Nederlandse volk nog tientallen jaren door geleefd, terend op de geestelijke erfenis uit het verleden. Dat kan een tijdlang goedgaan, zodat de mensen zelfs zeggen: Zie je wel, het gaat nog redelijk goed met ons volk. Maar wanneer de Springbron des levenden waters

door de grote meerderheid van het volk al jarenlang achteloos wordt voorbijgegaan, kan het niet anders, of het teren op het verleden komt op een einde. Wat sinds de achttiende eeuw onder ons volk gezaaid is, in gestage voortgang, wordt nu, men kan zeggen vanaf 1966, geoogst.

### 1966

Dat jaartal 1966 laat zich door een aantal gebeurtenissen in dat jaar exact bepalen. De oogst is langzaam maar zeker, in een proces van twee eeuwen, rijp geworden. De oogst van emancipatie en secularisatie.

Wat zijn de oorzaken van deze kanteling der tijden, waarvan wij de omvang en de gevolgen nog nauwelijks kunnen bevroeden? Het bestek van dit artikel laat niet toe, daar nu uitvoerig op in te gaan. Wij beseffen bovendien, dat wij alleen maar over de middelloorzaken kunnen spreken. Wie kan Gods wijs beleid doorgronden? Wie het meent te weten, heeft het mis. "Want Mijn gedachten zijn niet ulieder gedachten, en uw wegen zijn niet Mijn wegen, spreekt de HEERE." Dit is zeker, dat er niets buiten Zijn raad geschiedt en dat in al het wereldgebeuren de Heere Zich een Waarmaker van Zijn Woord betoont.

De geweldige ontwikkeling van wetenschap en techniek is ongetwijfeld een belangrijke factor in het proces van afkering van Gods Woord. De stoffelijke welvaart heeft eveneens grote geestelijke verwoestingen aangericht. Maar zeker moeten wij in dit verband ook de invloed noemen van de moderne massacommunicatiemedië radio en televisie.

Zoals de uitvinding van de boekdrukkunst in de vijftiende eeuw in Gods voorzienig beleid een voorbereiding is geweest voor de Kerkhervorming, zo hebben wij ook hier op de jaartallen te letten: circa 1960 wordt de tv gemeengoed in de overgrote meerderheid van de Nederlandse huisgezinnen, eerst in de zuidelijke, later in de westelijke en tenslotte in de oostelijke en noordelijke provincies. Wat de tv brengt, blijkt de kijkers veel sterker tot

verandering van hun levens- en denkpatronen te brengen, dan de radio voordien al had gedaan. In 1966 zet dan de grote kanteling in.

De afbraak van het geestelijk gedachtengoed en de zedelijke normen, die onder ons volk als vrucht van eeuwenlange verkondiging van Gods Woord nog altijd bewaard waren gebleven, was natuurlijk al lang aan de gang. De komst van de televisie heeft dat proces in een stroomversnelling gebracht, waarvan de verwoestende gevolgen na korte tijd al duidelijk waren aan te wijzen op allerlei terreinen des levens. Waar het ons volk uiteindelijk terecht zal brengen, is nog op geen stukken na te voorzien.

### **De vraag**

In deze situatie wordt de vraag gesteld: Nu de geweldige invloed van de tv (en de radio) zó duidelijk blijkt, ligt daar dan voor ons geen opdracht? Indien de mogelijkheid er zou zijn, om de televisie en radio ten goede te gebruiken, voor goede uitzendingen, behoren wij die gelegenheid dan niet aan te grijpen? Moeten wij de kans (gesteld dat ons die geboden wordt) niet met beide handen aangrijpen om ook ons geluid in de ether te laten klinken en zo tegengif te geven?

Deze vraag is niet nieuw. Zij is al herhaaldelijk aan de orde gekomen en heeft ook ten grondslag gelegen aan de oprichting van de Evangelische Omroep. Zij vraagt om een goed doordacht antwoord.

### **De voorstanders**

Wij willen eerst luisteren naar diegenen in wat genoemd wordt "het reformatorisch volksdeel", die menen dat deze vraag bevestigend beantwoord moet worden. Zoveen is al gewezen op de uitvinding van de boekdrukkunst. Daarvan is de karakterisering overbekend "een stap naar de hemel én een stap naar de hel". De boekdrukkunst heeft zegenrijke gevolgen gehad onder Gods voorzienig bestel.

Daardoor werd het drukken en verspreiden in groten getale mogelijk van bijbels. Daardoor ook konden de geschriften van Luther een snelle verspreiding door Europa vinden. Maar diezelfde uitvinding heeft ook een geweldige stroom van vuiligheid, ongeloofs propaganda, onzedelijkheid enz. onder de mensen gebracht. Welnu, zo zegt men, met radio en tv is het in principe niet anders.

Ook van radio en tv moeten wij de goede kanten niet bij voorbaat ontkennen. Denk alleen maar aan de toepassing in de scheepvaart, radar, bewaking in ziekenhuizen enz. Niet te ontkennen valt, dat radio en tv ook nuttige informatie doorgeven, die op zichzelf geen bezwaren kan oproepen: waterstanden, marktberichten, verwachte weersontwikkelingen. De uitvinding is als zodanig niet te verwerpen. Die berust op natuurlijke mogelijkheden, die God in de schepping gelegd heeft. De satan is er altijd weer bij, zoals op alle terreinen des levens. Maar daarom mag de uitvinding als zodanig nog niet veroordeeld worden.

De reformatorische mensen die wij hier aan het woord laten, zijn bepaald niet blind voor de grote gevaren. Zij beseffen terdege de afbraak van geestelijke en zedelijke waarden als gevolg van radio en tv-uitzendingen. Toch zien zij op dit terrein een taak liggen. Ondanks alles wat tegen radio en tv in te brengen valt (en wat door hen ook geheel toegestemd wordt) achten zij de roeping om te getuigen onder ons volk van zo'n groot géwicht, dat dit getuigenis ook via deze media moet dóorklinken. De roeping om getuigend onder ons volk te verkeren, ons zo verheidenste volk, zal toch door niemand onder ons worden ontkend. Welnu, zeggen zij, deze roeping heeft nu door deze uitvinding (stap naar de hel, maar ook stap naar de hemel!) ongekend nieuwe mogelijkheden gekregen. Natuurlijk vereisen deze media een heel nieuwe aanpak. Maar voor de inspanning die die aanpak vraagt, mogen wij niet terugschrikken.

Ik las van iemand de uitdrukking: "Als God een mens bekeert, wil deze dat toch de hele wereld vertellen? Zouden wij daarvoor deze middelen dan niet gebruiken?" Zo wil men dan de gelegenheid die nog geboden wordt, te baat

nemen om ons volk terug te roepen naar Gods Woord en een zedelijk herstel te bevorderen. Een bekende leus van de EO is: "Wij hebben een woord voor de wereld!"

### **Reactie**

Wij hebben de aanhangers van dit standpunt uitvoerig aan het woord gelaten. Zij hebben recht op een serieuze beantwoording. Welnu, ons eerste antwoord is tweeledig: a. Wij kunnen ons niet laten inkapselen in een omroepbestel, waarin over dezelfde zender nu de ernst van Gods Woord klinkt en even later weer een grijnslach uit de hel opklatert. b. Wij mogen ons niet laten inkapselen, omdat dit uiteraard aanvaarding van deze media ook in onze huisgezinnen zou betekenen.

Wij onderschrijven, dat de roeping er ligt voor ieder, om te getuigen van de dingen Gods te midden van een ondergaande wereld. Echter, die roeping is niet onbegrensd. Die roeping vindt haar grenzen in.... wat óók roeping van de Heere is.

Kan het getuigen via radio en tv ook dan nog roeping zijn, wanneer dat met zich meebrengt, dat onze eigen mensen daardoor radio en tv gaan toelaten in hun woningen en zo het isolement prijs gaan geven, dat ons óók door de Heere geboden is?

### **Alleen wonen**

Nog is er in Nederland een volksdeel, dat een eigen min of meer geïsoleerd leven leidt. Dat volk kenmerkt zich door een eigen levensstijl, die zij doorgaans van huis uit hebben meegekregen. Daartoe behoort, dat zij "de wereld" afwijzen en "wereldse" dingen zoveel mogelijk weren uit hun leven en uit hun huisgezinnen. Niet uit hoogmoed (althans, zo behoort het niet te zijn), maar uit vreze. Omdat zij door hun opvoeding (en mocht het eens meer zijn dan dat) weten, dat zij "de wereld" in hun eigen hart omdragen. Die vijand willen zij zo min mogelijk bondgenoten geven.

Het is hun begeerte, om gelijk oudtijds Israël "alleen te wonen". Terecht zijn zij bevreesd voor een doorbreking van dat "alleen wonen". De geschiedenis van Israël heeft het telkens weer aangetoond: wanneer Israël de omgang met vreemde volken ging zoeken, had dat altijd weer gevolgen voor het geestelijke leven.

Helaas moeten wij zeggen, dat er al zo weinig meer van dat "alleen wonen" terecht komt. Het eigene van ons gereformeerde volksdeel is in deze twintigste eeuw al zo aangetast door de wereldgelijkvormigheid. De voorbeelden liggen voor het grijpen. Daarom zijn wij zo beducht voor de radio en nog meer voor het zoveel indringender medium van de televisie.

Hoevelen zijn er de laatste jaren al niet overgegaan tot de aanschaf van een tv, terwille van de "goede" uitzendingen! En is het tot die uitzendingen beperkt gebleven? Het wordt zo gemakkelijk gezegd, dat wij toch zelf baas zijn over de knop. In werkelijkheid zijn wij helemaal zo sterk niet. Wie zo spreekt, heeft blijkbaar er nog nooit bij nagedacht, wat het zeggen wil in de catechismus: GENEIGD TOT ALLE KWAAD. Daar liggen onze neigingen! En laten wij dan maar ophouden met te bidden "Leid ons niet in verzoeking", want zulk bidden kan niet anders dan stank in Gods neusgaten zijn, wanneer wij onszelf moedwillig en permanent in verzoeking brengen door zulke dingen in huis te halen.

Wij hebben eens een kerkelijk hoogleraar van de Hervormde Kerk (niet erg goed op de hoogte, maar wel enigszins) horen zeggen: "Het grote verschil tussen de Christelijke Gereformeerden en de Gereformeerde Gemeenten is, dat de eersten de tv aanvaard hebben en de andere het verbieden. Dat zal op de duur een groot verschil in de levensopenbaring tot gevolg hebben. De Christelijke Gereformeerden hebben hun geslotenheid beslissend opgebroken."

In vrijgemaakte kring vindt men nogal veel grote en sterke christenen. Toch moet men daar in de kerkelijke bladen telkens weer de klacht tegenkomen, dat de tv zo verwoestend inwerkt op de gezinnen en het kerkelijke

leven. Huisbezoek wordt afgezegd, omdat er die avond zo'n mooi programma is. Brede scharen zijn gewend geraakt aan cultuuruitingen, die voorheen onder hen nimmer gevonden werden. Er is een nivellering opgetreden, die haar weerga niet heeft. Wij denken ook aan muziek en zang. In bepaalde "reformatorische" jongerenkringen (wij denken hierbij ook aan sommige "reformatorische" instellingen voor voortgezet onderwijs) zijn moderne vormen van het brengen van muziek en zang in zwang geraakt, met moderne muziekinstrumenten, zoals gitaar, elektrische geluidsapparatuur, veel stampen, veel ritme en maniertjes en gebaartjes, die allemaal van de tv afgekeken zijn. Het is om van te ijzen, als men het moet aanhoren en meemaken, vooral als men dan let op de veelal vrome inhoud van de liedjes. En dat is dan de invloed van de tv op onze kinderen. Vandaar naar wereldse popmuziek is maar een kleine stap. Ach, wij hebben de mond wel vol van invloed uitoefenen op de wereld, maar wij hebben zo weinig oog voor de geweldig grote invloed die de wereld uitoefent op ons en op onze kinderen.

### **Evangelische Omroep**

Een apart punt, waarop wij nu niet uitvoerig zullen ingaan, is het karakter van de Evangelische Omroep met zijn gemengd gezelschap. "Wij hebben een woord voor de wereld", inderdaad, niet wordt gesproken van "het". En "een" is ook al niet op te vatten als telwoord, want de EO heeft duidelijk meerdere "woorden voor de wereld", al naar gelang de hoek van waaruit het geluid komt, tot en met het pure arminianisme toe.

Als bewijs dat wij niet te veel zeggen, willen wij iets citeren uit het septembernummer van het EO tijdschrift Alpha. In een artikel ter bestrijding van de anti-diskriminatiewet wordt daar beweerd, dat Gó d géén onderscheid maakt. En dan staat er letterlijk in dit EO-blad te lezen:

"Mensen discrimineren zichzelf uit hen die verloren zijn en verloren gaan. Deze "positieve discriminatie" treedt in werking door een persoonlijk geloof in Jezus Christus. "Geloven" is dus ten diepste een discriminerende daad, waarbij iemand erkent op de verkeerde weg te zijn die ten verderve leidt en die de weg ten leven kiest die God hem in Jezus Christus aanbiedt."

Wat blijft er zo nog over van het "en dat niet uit u, het is Gods gave" (Ef. 2 : 8)? Wat van de leer der uitverkiezing? Wat van vraag 65 van de catechismus? Hoe denkt men via de EO een helder getuigenis aan ons Nederlandse volk te kunnen presenteren, als dat vermengd moet worden met zulke troebele bronnen als deze? Gaat daar wat van uit?

Wij zwijgen er dan nog maar over, dat inkapseling in het omroepbestel de wettelijke verplichting meebrengt om een "totaalprogramma" te brengen, met een bepaalde minimum-hoeveelheid licht verteerbare ontspanning, die als zodanig ook al op gespannen voet staat met het getuigenis dat men wil brengen. Wij zwijgen maar helemaal over de zondag en de EO.

### **Voorlopige conclusie**

Wij hebben geen reden om de goede bedoelingen in twijfel te trekken van hen, die de radio en de tv willen gebruiken om nog wat goeds tot het Nederlandse volk te brengen. Maar de prijs, die daarvoor moet worden betaald, is te hoog. Het doorbreken van het "alleen wonen" door hen die nu nog een eigen levensstijl in een zeker isolement handhaven, brengt henzelf geen heil aan, maar ook het Nederlandse volk als geheel niet. Integendeel,

het is èn voor ons volk als geheel èn voor ons gereformeerde volksdeel in het bijzonder tot grote schade, wanneer wij onze roeping om alleen te wonen zouden verzaken.

Hiermee hebben wij de vraag die ons was voorgelegd, nog maar gedeeltelijk beantwoord. Die vraag was: "Indien de mogelijkheid er zou zijn, om de televisie (en de radio) ten goede te gebruiken, voor goede uitzendingen, behoren wij die gelegenheid dan niet met beide handen aan te grijpen om zo ook ons geluid in de ether te laten klinken en zo voor tegengif te zorgen?" Ons antwoord was: neen, want: a. wij kunnen ons niet laten inkapselen in

een omroepbestel, waarin over dezelfde zender nu de ernst van Gods Woord klinkt en even later weer een grijnslach uit de hel opklatert.

b. wij mogen ons niet laten inkapselen, omdat dit uiteraard aanvaarding van deze media ook in ónze huisgezinnen zou betekenen.

Wij hebben, met andere woorden, ons antwoord beslissend laten bepalen door de omstandigheden waarin wij verkeren: het vele slechte wat door radio en tv komt.

Daarmee kan echter nog niet alles gezegd zijn. De vraag kan namelijk gesteld worden: gesteld nu eens de (helaas volstrekt denkbeeldige) situatie, dat er wél voldoende toezicht „op de radio- en tv uitzendingen zou zijn - gesteld nu eens, dat wat erdoor komt, allemaal .verantwoord, netjes en fatsoenlijk zou zijn, hoe zou dan het antwoord op de gestelde vraag komen te luiden? Moeten wij dan nóg neen antwoorden?

Daarmee komen wij tot het wezen van de media radio en tv. Zijn deze media wel geschikt voor het getuigen tot land en volk, gelijk men zich dat voorstelt?

---

Dat is de kernwestie, een vraag echter, die tot nu toe, ook in reformatorische kring, niet of nauwelijks gesteld is. Tot nu toe is de vraag naar het al of niet geoorloofd zijn alleen maar afgemeten naar de omstandigheden (het vele slechte gebruik). De vraag naar het wezen van de massamedia willen wij in een volgend nummer trachten te beantwoorden.